

CZŁOWIECZEŃSKI (28) *ai*

o oraz oba e jasne.

sg m G człowieczeński(e)go (2). ◊ A człowieczeński (1). ◊ f N człowieczeńska (3). ◊ G człowieczeński(e)j (5). ◊ A człowieczeńską (2). ◊ I człowieczeńską (1). ◊ L człowieczeński(e)j (1). ◊ n G człowieczeński(e)go (1), ◊ D człowieczeński(e)mu (1). ◊ A człowieczeńskié (3); -é (1), - (e) (2). ◊ I człowieczeńskim (1). ◊ L człowieczeńskim (2). ◊ pl G człowieczeńskich (2). ◊ A subst człowieczeński(e) (2). ◊ L sg n skost po człowieczeńsku (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI w.

Przymiotnik od „człowiek” lub „człowieczeństwo” (28) :

a. *Człowiekowi właściwy, swoisty, podobny, taki jak u człowieka, godny człowieka (19) :* *poirzy na Iefufa miłe⁸⁰/ [...] onci zacię krewkość i ciało człowieczeńskie s czyftei panny przyiał MurzHist F, K2v; Vřly máyą człowyczeńskie á káždy z nich yeft głuch LubPs dd4v, N3v, X3v marg, aa; iáko ieft niewierność okrutnego Amuráthá zniewoliá wiele krześciánńtwa/ y ná tym ieft (co Bog vchoway) áby nam [...] nád obyczay człowyczeńskie [...] poczynił BielKron 244, [85²]; RejAp 42; RejPos 88, 90, 91v [2 r.], 101v; BialKat 328v; Słowo skrocone. To fię rozumieć może ábo o słowie wcielonym/ ktore fię wynifczywřzy y skrociwřzy do przyięcia náture człowyczeńskiey/ ořtátki Izraělskie zbáwiło. Abo o słowie y zakonie Moyzeřzowym WujNT 557, 440.*

W charakterystycznych połączeniach: człowieczeńskie(-i, -a) ciało (3), krewkość (2), natura (3), obyczaj, przyrodzenie (2).

Szereg: »ziemski i człowieczeński« (1): Bo gdy fię też w tym z łtrony rzeczy potocznych ziemskich/ y człowieczeńskich nie pořtrzeże/ áżci też y w Boskich/ niebieskich/ duchownych będzie musiał łzwánkować: *CzechEp 163.*

Wyrażenie przyimkowe:»po człowieczeńsku« (1): A niepoczłowieczeńsku ieftem od nich łłácowan/ ták iż by łnadz łnádnie mógl przeliczyć kořci moieř/ á nie vćieřlywřly łie tem/ łrogiem wzrokiem zágládaia czem by ieřłcze mogli vdręczyć mię. *RejPs 32.*

b. *Do człowieka należący jako część składowa jego organizmu fizycznego albo przymiot lub element jego psychiki (7) :* Vřtrzeželz łie też łpráwy chodzącey w cyemności/ Ktorá duch zły záłlepya człowycze krewkořci (marg) Iák częřto kroć záłlepia krewkořć człowyczeńską. (-) *LubPs V, Z3, Z3v, ee; BibRadz I 1d; RejPos 88v, 313v marg.*

c. *Pochodzący od człowieka (1) :*

Szereg: »nie człowieczeński ani łwiata ale niebieski a boski« (1): gdy okazał [Jezus] Doktorom onym żydowskiem w boźnicy ich/ nie człowieczeńską ani łwiáthá tego/ ále práwie niebieską á Boską náukę łwoieř/ w młodořci łwoiey. *RejPos 69v.*

d. *W człowieku będący, z człowiekiem złączony, związany (1) :* Ian Krzćiciel okazaćby to miał/ iż Pan Chriřtus Bogiem ieft y z łtrony człowyczeńńtwa łwego : áliřci oto tu zář człowyczeńskie to Bořtwo iego/ o ziemię práwie vderzył: ziemiá ie/ bo podnoźkiem nog Boźych vczyniwlzy. *CzechEp 170.*

Cf CZŁECZY, CZŁOWIECKI, CZŁOWIECZY, LUDZKI, NIECZŁOWIECZEŃSKI